

Aika: Keskiviikko 22.1.2020, klo 14.00 – 16.30.

Paikka: Helsingin kaupungintalo, Aleksanterinkatu 20, Kokoomuksen ryhmähuone

Läsnä: Laura Varjokari, puheenjohtaja (kohdat 6-12) ja Veijo Lehto (kohdat 1-5), Mirja Arajärvi, Timo Auranen, Pirjo-Liisa Kangasniemi, Marja Leena Kallio, Lena Lindberg, Markus Löfström, Merja Etholén-Rönnerberg, Anne Nissinen, Marja Ruotsalainen, Jenni Räsänen, Pia Nybom, Olli Salin, Lala Sjöblom, Pirkko Telaranta, Pirjo Tujula, Toivo Tupin, Satu Tarula (kaupunkiympäristötoimialan varaedustaja) ja Outi Paulig (sihteeri)

Vierailevat asiantuntijat

Henna Hovi, yleiskaava-suunnittelija (kohta 6)
Jarkko Laaksonen, stadiluotsi (kohta 7)

1.

Kokouksen avaus ja osallistujien toteaminen

Veijo Lehto avasi kokouksen ja toimi puheenjohtajana kohtien 1-5 ajan.

Todettiin osallistujat. Kaupunginkanslian edustajana oli neuvontapäällikkö Anne Nissinen, sosiaali- ja terveystoimialan edustajana itäisen palvelualueen johtaja Merja Etholén-Rönnerberg ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan edustajana Pia Nybom.

2.

Asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin asialista työjärjestykseksi ja todettiin, että asioiden käsittelyjärjestystä voidaan muuttaa tarpeen mukaan.

3.

Edellisen kokouksen muistio

Vanhusneuvoston edellisen kokouksen (18.12.2019) muistio oli jaettu 19.12.2019.

Lisätään maininta Kalasataman tapahtumatorista, jota käsiteltiin.

4. Toimialakatsaus: sosiaali- ja terveystoimiala

Itäisen palvelualueen johtaja Merja Etholén-Rönnerberg esitteli toimialan ajankohtaisia asioita, jotka ovat erityisesti vanhusneuvoston kannalta tärkeitä. Vanhusneuvoston jäseniä oli pyydetty miettimään etukäteen kysymyksiä.

Merja korosti johtamisen tärkeyttä ja palvelujen sisäistä integraatiota, vastapainona siiloutumiselle. Siiloutumisesta on edelleen pyrittävä eroon, koska se estää huomioidusta ihmisten tarpeet kokonaisuutena. Ikääntyvien palveluissa on tiedostettu tarve lisätä yhteistyötä terveys- ja hyvinvointikeskusten kanssa. Köyhyysteema on noussut erityisen tärkeäksi.

Käytännön tasolla kuultiin erityisesti kotihoidon tilanteesta. Ruotsinkielisiin palveluihin on vielä hankalampi löytää työntekijöitä kuin suomenkielisellä puolella. Koko kotihoitossa on ns. työntekijän markkinat. Palkkakilpailu kuntien ja alalla toimivien organisaatioiden välillä yleensäkin on tosiasia. Työntekijöiden arkeen vaikuttavia käytännön asioita hoidetaan kuntoon, esimerkkinä nykyistä paremmat työvaatteet. Optimointijärjestelmällä suunnitellaan työntekijöiden kulkureitit ja hyödynnetään heidän osaamistaan. Asiakkaiden kannalta tärkeä muutos on, että he saavat entistä tarkemmin etukäteen tietää, mihin aikaan työntekijä on tulossa. Kiireen tuntua yritetään saada pois.

Kuntouttava arviointiyksikkö on aloittanut. Toiminnassa on ollut haasteita alkuvaiheessa ja on edelleen. Asiakkaita on paljon ja työntekijöiden määrää on lisätty.

Ympäri vuorokautisessa hoidossa on edelleen tilanne se, että ostopalvelutalot eivät saa avattua sovittua määrää paikkoja, koska työntekijöitä ei saada. Kaupunki edellyttää henkilöstömitoituksen täyttyvän. Positiivista on Kontulan uuden palvelutalon valmistuminen. Palvelutalo on aivan seniorikeskuksen vieressä.

Kysyttiin mm.

- itsemääräämisoikeudesta. Miten toimitaan, kun huonokuntoinen ikäihminen haluaa asua kotona, vaikka omaisten mielestä ei hän enää pärjää? Välttämättä hän ei saisikaan palveluasumispaikkaa.
- asunnonmuutostöistä. Niiden tarve tulee ottaa huomioon, kun tehdään palvelutarpeen arviointia. Nimikkofysioterapeutti tai toimintaterapeutti on avainhenkilö.
- tuleeko kaupunkilaisilta paljon valituksia hoidosta? Palautetta tulee ja sitä käsitellään ensisijaisesti heti paikan päällä. Lähiesimiesten rooli on tärkeä.
- jos asiakas ja kotihoidon työntekijä eivät tule toimeen keskenään, voidaanko työntekijää vaihtaa? Kyllä, tällainen on joskus tarpeen ja voidaan tehdä.

5.

Järjestöpuheenvuoro/Helsingin Alzheimer-yhdistys

Markus Lofström esitteli asiaa. [Diaesitys linkkinä.](#)

Markuksella on taustalla oma kokemus muistisairaana omaisena. Hän on ollut laajasti mukana Muistiliiton tehtävissä ja myös kansainvälisessä yhteistyössä.

Koskelan seniorikeskuksen suunnitteluun on nyt päästy mukaan, mikä on hieno asia. Muistiluotsi-toiminta on tärkeä yhdistyksen toimintamuoto. Juridinen tieto on tärkeää muistisairaille ja heidän omaisilleen. Samoin tärkeää on saada diagnoosi mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Alzheimer-yhdistyksen toiminnan luonteeseen kuuluu asiakassuhteiden ennakoimattomuus. Liikunnan ja ulkoilun edistäminen ovat toiminnan tärkeä osa. Nordean kanssa on päästy hyvään yhteistyöhön ja Nordea on julistanut olevansa muistiystävällinen pankki. Huonona uutisena on, että yhdistys on joutunut supistamaan toimitilojaan ja rahoituskin on ollut viime vuosina laskusuunnassa. Jatkuvana haasteena ovat asenteet muistisairauksia ja -sairaita kohtaan. Asiasta pitää lisätä tietoa. "Let's talk about dementia!"

6

Helsingin kävelyn edistämishjelma Laura V. pj

Projektipäällikkö Henna Hovi esittelee asiaa. Diaesitys oli lähetetty tutustuttavaksi etukäteen, [linkki tässä.](#) Lisää materiaalia on vielä tulossa.

Henna totesi, että kaupungissa on ollut monenlaista kävelyä edistävää toimintaa, mutta se on ollut hajanaista. Nyt asiaa viedään eteenpäin kokonaisuutena ja kytkeytyen moniin hankkeisiin. Tarkoituksena on tehdä mm. suunnitteluohjeet ja esittää 25-kohtainen toimenpideohjelma kaupunkiympäristötoimialalle.

Hankkeessa on kuultu sekä kaupunkilaisia että asiantuntijoita. Kaikki näkevät haasteena kaupunkiympäristön ns. käveltävyyden parantamisen. Ympäristön pitäisi houkutella kävelemään ja siihen liittyy monia asioita, kuten talvikunnossapito, penkit, asemanseutujen epäviihtyisyys ja turvallisuus.

Vanhusneuvoston jäseniä oli pyydetty miettimään etukäteen kysymyksiä, ehdotuksia ja tärkeitä näkökohtia tähän ohjelmaan. Työvaliokunta kiinnitti huomiota mm. näihin:

- Pysäkkivälien pidentäminen on hankalaa niille, joilla on vaikeuksia kävellä. Se vaikeuttaa julkisten kulkuneuvojen käyttöä ja kotoa lähtemistä ylipäänsä. Ohjelman päätavoite on edistää kävelyä osana kestävä liikenteen matkaketjua.
- Lähipalvelujen saavutettavuuden paraneminen (dia 9) on yksi päätavoite. Saavutettavuus tarkoittaa esim. lähimmän palvelun etäisyyttä kotoa. Hankkeessa on asetettu tavoitteeksi, että kotoa pysäkille olisi korkeintaan 400 m, kauppaan 500 m ja lähiviheralueelle 300 m. Tavoitteen toteutumisesta kootaan tietoa paikkatietojärjestelmällä, jossa on kaikki tarvittavat tiedot. – Todettiin, että kaupungin linja on tässä ongelmallinen, kun palveluja keskitetään entistä suurempiin yksiköihin. Kuultiin, että kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalla on tekeillä palveluverkkoselvitys ja sote-toimialalla saavutettavuusselvitys.
- Kestävien kulkutapojen osuudesta toivottiin prosenttien lisäksi lukumääriä.

Satu Tarula huomautti, että yleiskaavatyössä etsitään täydennysrakentamisen mahdollisuuksia, alueille joiden palvelut ovat uhattuna. Täydennysrakentamisella voidaan osaltaan vaikuttaa palvelujen säilymiseen.

Pirjo Tujula totesi, että asemanseudut ovat ns. erityistason alueita, joiden esteettömyyteen kiinnitetään erityistä huomiota. Kaavoitusohjeissa todetaan, että tärkeitä palveluja ei saa rakentaa hankaliin paikkoihin, kuten mäen päälle. Pirjo muistutti, että yhteistyö kaupungin eri ohjelmien välillä on tärkeää ja esteettömyysasiamies on mielellään mukana kävelyn edistämisessä.

7.

OmaStadi-äänestyksen tulokset ja eteneminen

Stadiluotsi Jarkko Laaksonen esitteli. Linkki OmaStadi-sivuilla oleviin äänestyksen tuloksiin tässä: <https://omastadi.hel.fi/pages/aanestystulokset> Jarkko kävi läpi alueittain ne hankkeet, jotka koskevat ikääntyneitä tai ovat muuten erityisen kiinnostavia vanhusneuvoston kannalta. Hän lupasi toimittaa esitykseensä liittyvää materiaalia kokouksen jälkeen.

Ikäihmisissä on ollut aktiivisia ehdotuksen tekijöitä, ja ehdotukset ovat koskeneet kaikenikäisiä. Ikäihmiset ajattelevat myös nuoria ja kannattivat esim. 3D-tulostimien hankintaa kirjastoihin. Mukana oli ns. tavallisia ihmisiä, ei vain asukasaktiiveja. Taloyhtiöiden tiedottaminen ja muu suullinen informaatio on ollut tärkeä tiedottamisen kana.

Mitä tiedetään äänestysaktiivisuudesta? Aktiivisimpia äänestäjiä olivat peruskouluikäiset. Näkyi, että koulutoimi panosti tähän paljon. Opiskelijat ja 20-30-vuotiaat äänestivät vähemmän. Ikäihmisillä äänestysprosentit eivät ole korkeat. Monet, iästä riippumatta kokivat äänestämisen teknisesti hankalaksi. Tämä otetaan huomioon, kun ns. alustaa kehitetään seuraavaa kierrosta varten. Offline-äänestäjät eli avuste-

tut äänestäjät olivat enimmäkseen ikäihmisiä. Tukihenkilöt auttoivat. Stadiluotsit järjestivät omille alueille äänestystilaisuuksia. Jarkko pyysi vanhusneuvostolta vinkkejä siihen, miten ikäihmisten äänestysvilkkautta saataisiin jatkossa lisättyä.

Pohdittiin sitä, että esim. asukastiloja ehdotettiin paljon, mutta sote-toimiala ei ottanut niitä mukaan jatkoon. Linjaus oli, että mukaan otetaan vain projektiluontoisia asioita, jotka eivät aiheuta vuosittaisia käyttökustannuksia. Kysymys kuuluu, pitäisikö ylläpitokustannukset pitäisi laskea heti mukaan, vai pitäisikö edellyttää toimiala sitoutuu hankkeeseen käyttökustannusten osalta?

Osa hankkeista oli suosittuja paikallistasolla, mutta ei keränneet paljon ääniä isolla alueella. Oli myös useita samantapaisia hankkeita esim. Oodiin ja yhteisöllisyyteen liittyen. Niitä yritettiin yhdistää, mutta ehdotusten esittäjät eivät suostuneet siihen.

Todettiin, että asukkaiden viesti on kuultu niistäkin asioista, jotka äänestyksessä eivät menneet läpi. OmaStadi-äänestys ei ole ainoa keino vaikuttaa. - Kysyttiin, ketkä asiantuntijat olivat valitsemassa jatkoon menneitä hankkeita? Tähän halutaan avoimuutta. Enemmän pitäisi ottaa huomioon jo olemassa olevia hankkeet.

Kahdessa suurpiirissä tuli kilpailua kahden hankkeen välillä. Kritiikkiä tuli siitä, että joitakin hankkeita edistettiin kampanjoinnilla. Tämä on tunnistettu ja muutoksia on tulossa. Toisaalta läpi menneissä oli myös pieniä ehdotuksia ilman kampanjoita. Online-seuranta jakoi mielipiteitä vahvasti.

Mitä kokemuksia saatiin ja mitä parannusehdotuksia aiotaan toteuttaa ennen seuraavaa kierrosta? Vanhusneuvoston jäseniltä toivotaan kommentteja tähän. Jarkko totesi, että palautetta on saatu paljon ja siitä otetaan opiksi. Toimialayhteistyötä lisätään. Pyritään siihen, että soten pisteissä ja kirjastoissa saisi apua henkilökunnalta. Saatiin ehdotus, että terveysasemien aulassa voisi olla äänestyspisteitä.

8.

Hyvinvointisuunnitelman ja Stadin ikäohjelman seuranta

Hyvinvointisuunnitelman ja sen osana olevan Stadin ikäohjelman vuoden 2019 etenemisen seuranta on meneillään. Toimialat ovat ilmoittaneet, miten niiden vastuulla olevat asiat ovat edenneet. Tietoja kootaan nyt yhteen ja käsitellään. Etenemistä seurataan eri mittarien avulla (ns. hyvinvointibarometri). Tammi-helmikuussa päätetään, mitkä seurantamittarit raportoidaan kaupunginvaltuustolle.

Asiaa käsitellään (ikäntyvien osalta) ikäohjelman projektiryhmässä 23.1.2020 ja HYTE-ohjausryhmässä 24.2.2020. Sen jälkeen barometri on valmis. Sitä tullaan esittelemään vanhusneuvostolle myöhemmin sovittavana ajankohtana.

9.

Vanhusneuvoston vuoden 2020 toimintasuunnitelmaan tarvittavat täsmennykset.

- Köyhyysteemaa käsitellään helmikuun kokouksessa. Kaupunginkanslian tilastoyksikön tutkija Hanna Ahlgren-Leinvuo kertoo, mitä tilastojen perusteella tiedetään eläkeläisköyhyydestä, yksin asumisesta ja eläkeläisten asumismenoista. Käydään läpi myös Ikääntyneet Helsingissä -sivustoa. Laakson sairaala-alueen

käsittely jää pois asialistalta. Elämän loppuvaiheen hyvä hoito –aiheeseen saadaan esittelijät Suursuon sairaalasta.

- Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunnan tapaamisen alustavia aikavaihtoehtoja ovat ti 10.3. klo 14.30-16.00, ti 24.3. klo 14.30-16.00 tai ti 31.3. klo 16.00-18.00. Lautakunnan kokouksessa 28.1. selvitetään, mikä heille sopisi parhaiten.
- Vanhusneuvostolle on tullut Helsinki liikkuu –hankkeelta tarjous tulla esittelemään ikäihmisten liikkumisen palvelutoria. Ikääntyneiden liikkumisen aiheita käsitellään laajemminkin huhtikuun kokouksessa.
- Toukokuun loppuun (28.5.2020) on merkitty yleisötilaisuus. Suunniteltiin tilaisuuden aiheita. Ehdotettiin tietoiskua lähibusseista, mutta todettiin se HSL:n asiaksi. Sovittiin, että työvaliokunta valmistelee tilaisuutta aihepiiristä: ”Miten löytää tietoa ilman nettiä? Miten saada palveluja ilman nettiä? Millaisia ilmaisia palveluja kaupungilta löytyy?” Nämä aihepiirit sopivat yhteen. Työvaliokunnan ehdotus tuodaan neuvoston seuraavaan kokoukseen.
- Hyväksyttiin työvaliokunta esitys, että tämän vuoden vierailukohde olisi Kotka, jossa on aktiivinen vanhusneuvosto. Retki järjestettäisiin loppukesällä/alkusyksyllä. Sihteeri tiedustelee mahdollisuuksia Kotkasta.
- Turun vanhusneuvostolta on tullut pyyntö päästä vierailulle 19.5. Turussa oltiin elokuussa 2019. Lahden vanhusneuvoston kanssa on kuitenkin jo sovittu vierailusta 12.5.2020, joten vierailut olisivat viikon välein. Sekä lahtelaiset että turkulaiset toivovat tutustumiskohteeksi Arabianrannan Loppukiriä tai Kalasataman Kotisatamaa. Näihin on lähetetty kysely vierailumahdollisuudesta. - Turkuun on ilmoitettu, että he ovat tervetulleita, mutta sovitaan jokin muu ajankohta.

10.

Muut asiat

- Idea kuolinsiivouksesta. Työvaliokunta ehdotti, että työväenopistoilta kysyttäisiin, voisiko tämän toteuttaa osana opistojen ohjelmia? Molemmilta työväenopistoilta saatiin vastaus: ”kuulostaa ihan mahdolliselta, että opisto(t) voisivat jollakin tapaa olla tässä ainakin mukana. Voisimme varmasti pitää teemaan liittyviä tietoiskuja tai luentoja: Millaisia järjestelyitä omaisen kuolemaan liittyy (viranomaiset, hautajaiset, perunkirjoitus, kodin ja omaisuuden siivous ja tyhjennys jne.). Asia linkittyy myös ympäristönsuojeluun kierrätysajattelun kautta, joka meillä on yhtenä painopisteenämme.” Todettiin asia tärkeäksi, sillä monilla on vaikeuksia mm. tavaroiden kanssa ja erityisesti kuljetuksessa. Tietopaketti asiasta olisi tarpeellinen. Myös sairaaloiden sosiaalityöntekijöillä on asiantuntemusta. Termi ”kuolinsiivous” on kolkko, vaikka se onkin jo käytössä. Voidaan käyttää muuta termiä. Kyseessä on laajempi asia, joka koskee myös nuorempia ihmisiä.
- HSL-asioihin tullut nyt uutena kortin lataamisen maksullisuus. Työvaliokunta esittää, että tehtäisiin Helsingin Sanomiin mielipidekirjoitus aiheina esim: Vesittikö lataamisen maksullisuus seniorialennuksen? Maksuttoman lataamisen mahdollisuuksia lisättävä pikaisesti ja digilataaminen saatava vihdoin käyttöön. Luonnos kirjoitukseksi esiteltiin kokouksessa ja se lähetetään kommentoitavaksi. Todettiin, että korttiasiointi automaatilla on myös turvatonta. Palvelupisteitä tarvitaan enemmän. Keskusteltiin ratikkalipun poistumisesta, minkä monet kokevat kohtuuttomaksi. Kaupunkiympäristölautakunta esittää yhden vyöhykkeen lippua.
- Hekan asuntohakemuksiin liittyvä asia, paperihakemusten puute. Asia oli tiedotettu vanhusneuvostolle sähköpostilla. Yleinen käsitys – myös Seniori-infossa ja

gerontologisessa sosiaalityössä - on, että paperisia asuntohakemuksia ole. Hekasta on saatu vastaus: "Kaupungin vuokra-asuntoa voi hakea myös paperihakemuksella, jonka saa pyydettäessä asuntopalvelut-yksikön neuvonnasta (stadin asunnot). Valitettavasti maininta tästä mahdollisuudesta on pudonnut pois sivujen päivityksen yhteydessä, mutta lisäämme sen ensi tilassa. Pahoittelen tätä virhettämme. Väärinkäsitykset siitä, ettei paperihakemuksella hakeminen enää onnistuisi, ovat todennäköisesti seurausta tästä." Väärinkäsityksen korjaamiseksi asiasta pitäisi nyt tiedottaa aktiivisesti, ainakin tehdä uutinen kaupungin verkkosivuille. Keskustelussa todettiin kohtuuttomaksi, että hakemuksia saa vain Sörnäistenkatu 1:stä. Niitä pitäisi saada muistakin Hekan toimipisteistä ja ylipäänsä kaupungin palvelupisteistä, kuten kirjastoista. Tähän pitäisi ottaa kantaa ja todeta selvästi, että tilanne vaikeuttaa huomattavasti asunnon hakemista. Kaikki eivät ole netin käyttäjiä. Kaupungin peruspalveluissa pitää pystyä asioimaan erilaisia kanavia myöten. Toinen hankaluus on, että hakemusta ei ole linkkinä Hekan sivuilla. Anne Nissinen kertoi siihen olevan syytä, että näin tehdyissä hakemuksissa on ollut paljon ongelmia. Tiedot ovat olleet puutteellisia, jopa niin että ei saada selville, kuka on tehnyt hakemuksen. Myös tietoturvaongelmia on ollut. Sovittiin että tehdään Hekalle selvityspyyntö, kokouksessa esitettyjen näkökohtien pohjalta. Asioinnin vaikeuksia käsitellään myös yleisötilaisuudessa 28.5.

- Vanhusneuvoston edustajan puheenvuoro Liikkuvat –verkoston tilaisuuteen 5.3.2020. Jenni Räsänen kertoi tilaisuudesta, jossa pääaiheena on köyhyys. Tilaisuus on Töölön kirjastossa klo 13.00 alkaen. Sovittiin, että Pirkko T. käyttää neuvoston puheenvuoron.
- Vanhusneuvostolle on tullut kaupunkitoimialalta kaavoitusasiaan liittyvä kannanotto-pyyntö, jossa neuvosto on mainittu asiassa osallisena. Kyseessä on pohjois-Vuosaaren ostoskeskuksen kaavamuuotos. Suunnitteilla on yksityinen seniorien hoivayksikkö. Asiaan liittyvät tiedot jaetaan vanhusneuvostolle. Todettiin alustavasti: Kulkuyhteydet alueelle ovat huonot. Matkaa bussipysäkeille on, metrolle vielä enemmän. Alueella asuu paljon vanhuksia, suuri osa heistä hissittömissä kerrostaloissa. Palveluja tarvitaan ja esteettömyys on tärkeää. Sihteeri valmistelee luonnoksen lausunnoksi. [Siht. lis. 24.1.: lausunnonle saatu aikaa 29.2., joten ehditään käsitellä kokouksessa 19.2. Luonnos tulee helmikuun alussa.] Selvitetään myös Haapaniemenkadun (entisen työvoimatoimiston tontin) lausuntoasiaa, josta olisi pitänyt tulla lausunto-pyyntö neuvostolle? Se, miten kaavalausuntojen suhteen jatkossa toimitaan, tulee käsitteilyyn 3.3. pidettävässä koulutustilaisuudessa kaupunkiympäristötoimialan kanssa.

11.

Ilmoitusasiat

Neuvostolle tiedoksi HEJ ry:n puheenjohtajan vaihdos: Mirja Arajärvi toimii HEJ:n puheenjohtajana v. 2020 ajan.

12.

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.39.

Puheenjohtaja Veijo Lehto (kohdat 1-5)

Laura Varjokari (kohdat 6-12)

Sihteeri Outi Paulig